

Warszawa, 30 marca 2022 r.

Poziom i struktura minimum socjalnego w cenach z IV kwartału 2021 r.

Przedstawiamy poniżej oszacowaną wartość minimum socjalnego w warunkach cenowych panujących w ostatnim kwartale 2021 r. Minimum socjalne to wzorzec wydatków niezamożnych gospodarstw domowych, stosowany także jako punkt odniesienia w analizach i działaniach instytucji publicznych (np. wymiar sprawiedliwości, urzędy skarbowe) oraz prywatnych (np. banki, NGO).¹

W 2021 r. w Polsce nadal notowano dużą liczbę zakażonych wirusem SARS-CoV-2. Prezentowane wartości minimum socjalnego oszacowano przy założeniu zaspokajania potrzeb życiowych w typowych warunkach (bez uwzględnienia okoliczności, jakie niesie ze sobą pandemia). Choć musiało to wpłynąć na zmiany struktury i zakresu konsumpcji gospodarstw domowych w ubiegłym roku, brakuje pełnych danych na ten temat.² Gdy wyniki tych badań będą przesłanką do zmian w modelu minimum, prezentowane szacunki można będzie zrewidować.

Tabela 1. Minimum socjalne: dane za IV kwartał 2021 r., w zł

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K +DM	M+K +DS	M+K +DM+DS	M+K +DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	345,70	691,40	963,57	1 047,27	1 319,44	1 675,31	328,91	657,83
Mieszkanie:	478,10	697,50	952,41	952,41	1 210,01	1 467,30	478,10	697,50
- użytkowanie i energia	405,14	609,01	852,44	852,44	1 083,13	1 312,18	405,14	609,01
- wyposażenie	72,96	88,49	99,97	99,97	126,88	155,12	72,96	88,49
Edukacja	21,79	43,57	96,83	195,13	248,40	421,74	0,00	0,00
Kultura i rekreacja	163,95	204,69	265,46	272,32	333,09	400,72	133,25	182,42
Odzież i obuwie	60,61	121,22	175,44	176,08	230,30	285,17	47,18	94,37
Ochrona zdrowia	47,51	90,29	126,77	128,89	165,36	203,96	94,48	184,23
Higiena osobista	43,29	84,44	100,71	122,05	138,89	176,64	34,94	67,74
Transport i łączność	100,51	179,11	530,24	544,59	544,59	558,94	124,39	208,80
Pozostałe wydatki	100,92	147,86	192,69	206,32	209,50	207,59	99,30	146,50
Razem	1 362,38	2 260,08	3 404,12	3 645,06	4 399,58	5 397,37	1 340,55	2 239,39
- na 1 osobę	1 362,38	1 130,04	1 134,71	1 215,02	1 099,90	1 079,47	1 340,55	1 119,70

Źródło: Obliczenia IPISS na podstawie danych GUS. Symbole użyte w tablicy oznaczają odpowiednio: M – mężczyzna w wieku 25–60 lat, K – kobieta w wieku 25–60 lat, M+K/2 – wydatki na poziomie średniej arytmetycznej dla gospodarstwa męzczyzny i kobiety, DM – dziecko młodsze w wieku 4–6 lat, DS – dziecko starsze w wieku 13–15 lat. W przypadku gospodarstw emeryckich symbole M i K oznaczają odpowiednio mężczyznę i kobietę w wieku powyżej 60 lat.

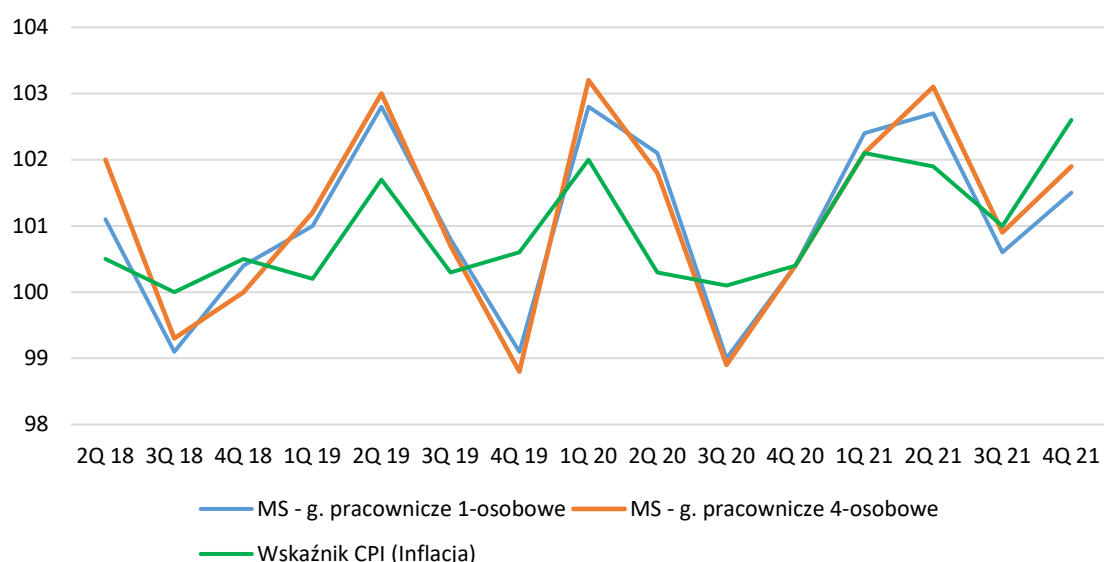
¹ Por. Kurowski 2019. GUS wykorzystuje wartości minimum socjalnego do wyznaczania tzw. *sfer niedostatku*, nie będącej sferą ubóstwa (por. GUS 2021).

² Chodzi o dane z dużej próby np. z badania budżetów gospodarstw domowych prowadzonego w GUS.

Pod koniec grudnia 2021 r. stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 5,4% (spadek o 0,2 p. proc. w relacji do wartości z końca września oraz o 0,8 p. proc. w stosunku do wartości z grudnia 2020 r.). Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła w grudniu 895,2 tys. osób (spadek o 39,5 tys. osób w relacji do danych z września ub. r.). Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 6 644,39 zł, co oznaczało wzrost o 13,8% w relacji do wartości z września.³ W ostatnim kwartale nabrał tempa wzrost cen konsumpcyjnych: w relacji do trzeciego kwartału inflacja wyniosła 2,6%, w ujęciu grudzień 2021 r. do grudnia 2020 r. było to 8,6% (por. GUS 2022).

Wartość minimum socjalnego w IV kwartale 2021 r. wynosi: 1 362,38 zł dla osoby samotnej w wieku produkcyjnym, a w wieku emeryckim 1 340,55 zł (por. Tabela 1). W gospodarstwie rodziców z dzieckiem starszym minimum wyniosło 3 645,06 zł (1 215,02 zł na osobę), a w rodzinie z trójką dzieci 5 397,37 zł (1 079,47 zł na osobę).

Wykres 1. Dynamika minimum socjalnego w latach 2018 - 2021 na tle wskaźnika inflacji (poprzedni kwartał=100)

Źródło: Opracowanie własne.

Dynamika wartości minimum socjalnego w stosunku do III kwartału była niższa niż inflacja (2,6%). Było to 1,3-1,4% w gospodarstwach emeryckich, 1,5% w rodzinach pracowniczych bez dzieci oraz 1,9% w gospodarstwach z dziećmi (por. Wykres 2).

Dynamika wzrostu wydatków na żywność kształtowała się w granicach 1,5 - 1,6%, przy nieco wyższym wskaźniku CPI dla tej grupy (2,1%). W stosunku do poprzedniego badania, najbardziej wzrosły tłuszcze (14,1-14,7%), produkty zbożowe (+5,4%), jaja (7,5%), ryby (4,3%) oraz mleko i produkty mleczne (3,7-3,9%).

Wzrost modelowych wydatków użytkowania mieszkania i energii (2,2 - 2,3%) był o połowę niższy od wartości wskaźnika CPI (4,2%). W dużej mierze działało się tak, gdyż zasób mieszkaniowy przewidziany w modelu minimum socjalnego to mieszkanie w bloku ogrzewanym energią cieplną, której dynamika była niższa od szybko rosnących kosztów gazu.

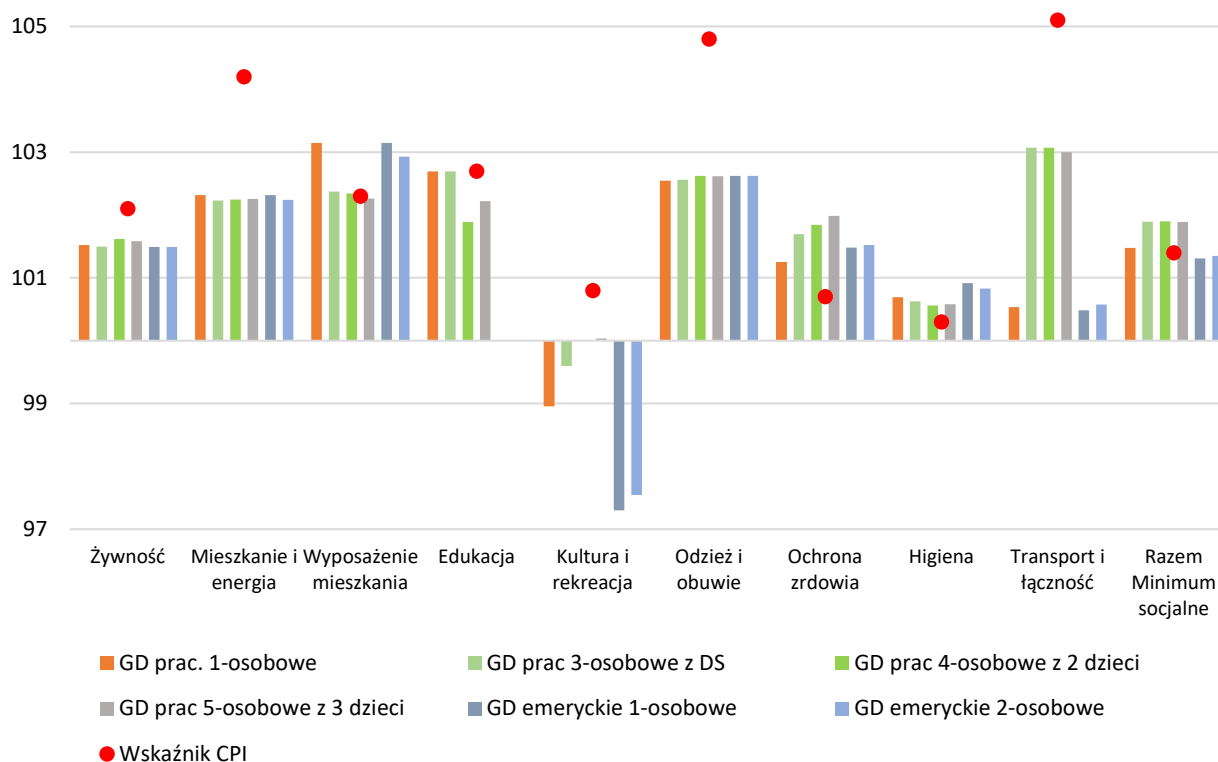
³ Trzeba pamiętać, że w grudniu wypłaty wynagrodzeń mogą zawierać dodatkowe premie i dodatki, dlatego są wyższe.

Dynamika kosztów wyposażenia mieszkań była zbliżona do wartości wskaźnika CPI dla tej grupy (2,3%).

Jedynie wydatki na ochronę zdrowia rosły szybciej niż niska dynamika wskaźnika CPI (0,7%). Wzrost ten sięgał od 1,3% w gospodarstwach pracowników bez dzieci do 2% w rodzinie z trojgiem dzieci. Wydatki na edukację w większości typów badanych gospodarstw domowych miały podobną dynamikę do poziomu wskaźnika CPI (2,7%). Podobne zjawisko dotyczyło wydatków w zakresie higieny osobistej.

W pozostałych grupach potrzeb dynamika koszykowych wydatków była słabsza od wskaźników CPI. Dotyczyło to kultury i rekreacji (por. Wykres 2). Wpływ na to miały spadki oraz korekty cen wybranych produktów. W zakresie odzieży i obuwia dynamika wskaźnika CPI była stosunkowo wysoka (4,8%), podczas gdy w minimum socjalnym wzrost ten był na poziomie 2,5 - 2,6%. Wskaźniki CPI dla transportu i łączności w IV kwartale wyniosły odpowiednio 5,1% oraz 1,3%. Natomiast wartość łączna dla transportu i łączności w minimum socjalnym wzrosła o 3,0-3,1% w rodzinach z dziećmi (oraz o 0,5-0,6% w gospodarstwach bez dzieci).

Wykres 2. Dynamika minimum socjalnego w IV kwartale 2021 r. na tle inflacji (III kwartał 2021 =100)

Źródło: Opracowanie własne. Symbole: GD – gospodarstwo domowe, GD prac. – pracownicze gospodarstwo domowe. Uwaga: w badanym okresie wskaźnik CPI dla transportu wyniósł 105,1, a dla łączności 101,3.

Tabela 2. Struktura minimum socjalnego (IV kwartał 2021 r., w %)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K +DM	M+K +DS	M+K +DM+DS	M+K +DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	25,4	30,6	28,3	28,7	30,0	31,0	24,5	29,4
Mieszkanie:	35,1	30,9	28,0	26,1	27,5	27,2	35,7	31,1
- użytkowanie i energia	29,7	26,9	25,0	23,4	24,6	24,3	30,2	27,2
- wyposażenie	5,4	3,9	2,9	2,7	2,9	2,9	5,4	4,0
Edukacja	1,6	1,9	2,8	5,4	5,6	7,8	0,0	0,0
Kultura i rekreacja	12,0	9,1	7,8	7,5	7,6	7,4	9,9	8,1
Odzież i obuwie	4,4	5,4	5,2	4,8	5,2	5,3	3,5	4,2
Ochrona zdrowia	3,5	4,0	3,7	3,5	3,8	3,8	7,0	8,2
Higiena osobista	3,2	3,7	3,0	3,3	3,2	3,3	2,6	3,0
Transport i łączność	7,4	7,9	15,6	14,9	12,4	10,4	9,3	9,3
Pozostałe wydatki	7,4	6,5	5,7	5,7	4,8	3,8	7,4	6,5
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Obliczenia IPiSS na podstawie danych GUS.

Opracował: dr Piotr Kurowski

Literatura:

GUS (2021), *Ubóstwo w Polsce w latach 2019 i 2020, Analizy statystyczne*, GUS, Warszawa.

GUS (2022), *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w 2021 r.*, luty 2022, GUS, Warszawa.

Kurowski P. (2019), *Rola progów minimalnej konsumpcji w polityce społecznej w Polsce*, Polityka Społeczna nr 4/2019.

Golinowska S. Kurowski P. (2018), *Koszykowe linie ubóstwa*, w: Golinowska S., *O polskiej biedzie w latach 1990-2015, Definicje, miary, wyniki*, WN Scholar, Warszawa.